EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 24. 2. 2021
COM(2021) 97 final

OZNÁMENIE KOMISIE

Aktualizácia správy o sprísnenom dohľade – Grécko, február 2021

{SWD(2021) 43 final}

KONTEXT

Hospodársky rozvoj a hospodárska politika Grécka sú monitorované v rámci európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík a v rámci sprísneného dohľadu v súlade s nariadením (EÚ) č. 472/2013 ([1]). Vykonávanie sprísneného dohľadu nad Gréckom ([2]) znamená, že Grécko musí pokračovať vo vykonávaní opatrení na odstránenie zdrojov alebo potenciálnych zdrojov ekonomických a finančných ťažkostí a zároveň musí uskutočňovať štrukturálne reformy na podporu silného a udržateľného hospodárskeho rastu.

Sprísnený dohľad poskytuje komplexný rámec pre monitorovanie hospodárskeho rozvoja a vykonávanie politík potrebných na zaistenie udržateľného oživenia hospodárstva. Umožňuje pravidelné hodnotenie najnovšieho hospodárskeho a finančného vývoja v Grécku, ako aj monitorovanie podmienok financovania štátu a aktualizácie analýzy udržateľnosti dlhovej služby. Sprísnený dohľad takisto predstavuje rámec pre hodnotenie celkového záväzku, ktorý Grécko dalo Euroskupine 22. júna 2018, a to pokračovať v reformách prijatých v rámci Európskeho mechanizmu pre stabilitu, dokončiť ich a zabezpečiť, aby sa splnili ciele dôležitých reforiem prijatých v rámci programov finančnej pomoci. V tejto súvislosti sa v rámci sprísneného dohľadu monitoruje plnenie osobitných záväzkov spočívajúcich v dokončení kľúčových štrukturálnych reforiem spustených v rámci programu v šiestich kľúčových oblastiach, a to v dohodnutých lehotách až do polovice roku 2022. Konkrétne ide o tieto oblasti: i) fiškálne a fiškálno-štrukturálne politiky, ii) sociálne zabezpečenie, iii) finančná stabilita, iv) trh práce a trh s výrobkami, v) Helénska spoločnosť pre majetok a účasti a privatizácia a vi) modernizácia verejnej správy ([3]).

Táto správa je deviatou správou o sprísnenom dohľade nad Gréckom. Správa je založená na zisteniach misie, ktorá sa uskutočnila na diaľku 26. – 27. januára 2021, a pravidelného dialógu s orgánmi. Misiu vykonala Európska komisia v súčinnosti s Európskou centrálnou bankou ([4]); Medzinárodný menový fond sa na misii zúčastnil v rámci svojho cyklu monitorovania po ukončení programu, zatiaľ čo Európsky mechanizmus pre stabilitu sa na nej zúčastnil v rámci svojho systému včasného varovania a v súlade s memorandom o porozumení z 27. apríla 2018 o pracovných vzťahoch medzi Európskou komisiou a Európskym mechanizmom pre stabilitu. V tejto správe sa hodnotí plnenie záväzkov Grécka voči Euroskupine, pokiaľ ide o dokončenie reforiem do konca roka 2020. Táto správa nesúvisí s uvoľnením politicky podmienených dlhových opatrení, ku ktorému by – podľa dohodnutého polročného rozvrhu – mohlo dôjsť na základe desiatej správy. Uverejnenie desiatej správy sa očakáva v máji.

([1]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 472/2013 z 21. mája 2013 o sprísnení hospodárskeho a rozpočtového dohľadu nad členskými štátmi v eurozóne, ktoré majú závažné ťažkosti v súvislosti so svojou finančnou stabilitou, alebo im takéto ťažkosti hrozia (Ú. v. EÚ L 140, 27.5.2013, s. 1).

([2]) Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2021/271 zo 17. februára 2021 o predĺžení sprísneného dohľadu nad Gréckom.

([3]) https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf

([4]) Pracovníci ECB sa na hodnotiacej misii zúčastnili v súlade s právomocami ECB, a teda poskytli expertízu v oblasti politík finančného sektora a kritických makroekonomických otázok, ako sú celkové fiškálne ciele, udržateľnosť a potreby financovania. Pred hodnotiacou misiou sa uskutočnila technická misia, ktorá takisto prebehla na diaľku 13. až 20. januára 2021.

CELKOVÉ HODNOTENIE

Správa bola vypracovaná v kontexte druhej vlny pandémie, ktorá viedla k všeobecnému sprísňovaniu opatrení zameraných na zamedzenie šírenia nákazy pred koncom roka 2020 a nedávno aj k zatváraniu škôl a maloobchodných podnikov, ako aj k obmedzeniam osobnej mobility v určitých regiónoch vrátane Atén. Grécke hospodárstvo zaznamenalo podľa očakávaní v roku 2020 pokles o 10 % v porovnaní s rokom 2019, pričom tento rok sa predpokladá len čiastočné oživenie. Výpadok turistickej sezóny v roku 2020, ku ktorému došlo v dôsledku pandémie, negatívne ovplyvnil Grécko vzhľadom na význam odvetvia cestovného ruchu pre hospodárstvo krajiny. Vláda pokračovala v prispôsobovaní existujúcich fiškálnych opatrení na podporu nezamestnaných a zárobkovo činných osôb, ktorých zmluvy boli pozastavené, predĺžila podporné opatrenia pre spoločnosti a prijala nové cielené opatrenia na ochranu domácností a podnikov. Opatrenia na ochranu zamestnanosti podporované z prostriedkov EÚ, najmä prostredníctvom nového nástroja financovania dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE) a Európskeho sociálneho fondu, sa zatiaľ javia ako účinné a miera nezamestnanosti zostáva vo všeobecnosti stabilná napriek značnému hospodárskemu poklesu. Počet osôb, ktoré nie sú zamestnané, však rastie, keďže prijímanie nových pracovníkov zostáva utlmené. Podniky a pracovníci využili opatrenia verejnej podpory; očakáva sa však, že úplný rozsah výzvy, ktorej čelí podnikateľský i finančný sektor, sa prejaví až v neskoršej fáze, keď dôjde k postupnému ukončovaniu podporných opatrení, ako to je v iných členských štátoch. Tento aspekt sa bude musieť starostlivo riadiť, aby sa zabránilo kaskádovému efektu.

Napriek náročným okolnostiam sa orgánom podarilo dosiahnuť dobrý pokrok vo viacerých oblastiach vrátane vzdelávania, správy štátnych aktív, privatizačných projektov a energetickej politiky. Predovšetkým:

- **Za posledné tri mesiace boli prijaté dve ambiciózne reformy v oblasti vzdelávania. V** decembri 2020 bola prijatá reforma odborného vzdelávania a prípravy, ktorej cieľom je zvýšiť atraktívnosť tejto kariérnej voľby a lepšie prepojiť odborné vzdelávanie a celoživotné vzdelávanie s potrebami trhu práce. Cieľom zákona o vysokoškolskom vzdelávaní z februára 2021 je zase modernizovať fungovanie univerzít a skvalitniť ponúkané vzdelávanie. Okrem toho sa začalo realizovať interné a externé hodnotenie škôl.

- **Helénska spoločnosť pre majetok a účasti** dokončila preskúmanie predstavenstiev všetkých štátnych podnikov, čo bol osobitný záväzok. Strategický plán tejto spoločnosti sa naďalej vykonával podľa plánu, pričom orgány dokončili prípravu aktualizovaných ministerských usmernení pre túto spoločnosť.

- V oblasti **privatizačných tendrov** došlo k pokroku, keďže 31. decembra 2020 bola úspešne zavŕšená transakcia týkajúca sa prístaviska Marina v meste Alimos, existujú dobré vyhliadky na dokončenie projektu Hellinikon v nadchádzajúcich mesiacoch a bol dosiahnutý určitý dlho očakávaný pokrok, pokiaľ ide o nedokončené opatrenia, ktoré sú potrebné v súvislosti s koncesiou na diaľnicu Egnatia – pričom všetky uvedené aktivity sú osobitnými záväzkami.

- **V oblasti energetickej politiky** orgány začali realizovať test trhu s cieľom uzavrieť dlhotrvajúce protimonopolné konanie proti spoločnosti *Public Power Corporation* v nadchádzajúcich mesiacoch, čo je osobitný záväzok.

Reformy pokračovali aj v iných dôležitých oblastiach. Reformy riadenia verejných financií vrátane rozpočtu na verejné investície opäť získali prepotrebnú dynamiku, a to vďaka pokroku, ktorý sa dosiahol v oblasti administratívnych, hospodárskych a funkčných rozpočtových klasifikácií. Situáciu bude treba dôkladne monitorovať, pretože to má zásadný význam pre zefektívňovanie platobných postupov. Právne predpisy týkajúce sa reformy ľudských zdrojov v oblasti daňovej správy boli prijaté a reforma je naďalej na dobrej ceste k úplnému vykonaniu do času ďalšieho preskúmania. Reformy verejnej správy takisto napredujú podľa plánu, pričom došlo aj k prijatiu nových právnych predpisov pre rýchlejší a efektívnejší nábor štátnych zamestnancov.

Napriek tomu sa zdá, že celkové tempo vykonávania sa vo viacerých oblastiach spomalilo, najmä v dôsledku pandémie, a vykonávanie opatrení na riešenie viacerých záväzkov sa oneskorilo. Popri pretrvávajúcich ťažkostiach, ktoré súvisia s pandémiou, orgány poukázali aj na zmenu na niektorých kľúčových pozíciách v administratíve začiatkom tohto roka a na zvýšené pracovné zaťaženie v dôsledku príprav plánu podpory obnovy a odolnosti ako na príčinu niektorých oneskorení, čo sa náležite uznáva. Dohodlo sa niekoľko podrobných konkrétnych plánov s cieľom pripraviť pôdu, aby sa do vypracovania desiatej správy v máji dosiahol rozhodujúci pokrok. Patrí medzi ne pokračujúce vykonávanie reforiem vo finančnom sektore, úplné vykonanie reformy ľudských zdrojov nezávislého orgánu pre verejné príjmy, sprevádzkovanie nástroja na prípravu projektov a plánu strategických projektov pre veľké investície, predchádzanie vzniku nových nedoplatkov a zníženie existujúceho objemu nedoplatkov v nadväznosti na pozorované oneskorenia, a to aj posilnením riadiaceho výboru pre vyrovnanie nedoplatkov a zjednodušením legislatívneho rámca pre vykonávanie fiškálnych postupov, dokončenie reformy ďalšieho zjednodušenia udeľovania povolení na investície v dohodnutých oblastiach a prijatie modernizovaného zákonníka práce. Okrem toho sa orgány zaviazali k niekoľkým konkrétnym krokom v oblasti zdravotnej starostlivosti, boja proti korupcii, reformy verejnej správy a vykonávania účtovnej osnovy. Vzhľadom na význam súdnictva v kontexte celkovej stratégie obnovy treba opätovne naštartovať reformu tejto oblasti, keďže reformy spojené s účinnosťou justičného systému prispievajú k zabezpečeniu rýchlej realizácie investícií, a to aj investícií súkromného sektora.

Oneskorilo sa aj vykonávanie určitých kľúčových reforiem finančného sektora, no dohodol sa ambiciózny harmonogram pre ďalšie preskúmanie. Nadobudnutie účinnosti zákona o platobnej neschopnosti bolo koncom minulého roka čiastočne odložené, pričom sa predpokladá, že niektoré prvky nadobudnú účinnosť 1. marca a iné sa odložili na 1. jún 2021. Tento zákon predstavuje zásadnú reformu rámca pre platobnú neschopnosť, ale vyžaduje si značné implementačné úsilie, pokiaľ ide o jeho podrobné špecifikácie, ako aj zriadenie IT platformy prepojenej s platformami samotných bánk. Vykonávanie ďalších dohodnutých reforiem napreduje, no pomalším tempom, než bolo dohodnuté, a bude si vyžadovať dôkladné monitorovanie, najmä pokiaľ ide o riešenie nahromadených prípadov platobnej neschopnosti domácností (cieľ týkajúci sa konca roka 2021 sa zdá ohrozený) a pokiaľ ide o vyrovnanie uplatnených štátnych záruk, ktoré sa v poslednom štvrťroku 2020 ešte viac oneskorili, a to aj z dôvodu ťažkostí pri prijímaní nových zamestnancov v súvislosti so sprísňovaním opatrení na zamedzenie šírenia nákazy. Orgány pripravujú dodatočné opatrenia na podporu finančného sektora, najmä rozšírenie systému ochrany aktív Hercules, čo je vítaný vývoj. V kontexte sprísňovania opatrení na zamedzenie šírenia nákazy koncom roka 2020 orgány pozastavili všetky vynucovacie opatrenia pri všetkých kategóriách dlžníkov vrátane vykonávania elektronických aukcií a súvisiacich prípravných krokov, čo môže trvať niekoľko mesiacov. Takéto všeobecné zmrazenie všetkých krokov v oblasti vymáhania, ak bude trvať dlhšie, môže sťažiť snahu o rýchle a efektívne riešenie nesplácaných úverov zo

strany gréckych bánk a správcov v budúcnosti. Orgány sa preto vyzývajú, aby včas prijali dočasné a cielenejšie riešenia a zároveň chránili zraniteľné domácnosti.

Orgány úzko spolupracujú s Európskou komisiou v oblasti prípravy plánu podpory obnovy a odolnosti. Ide o vítaný vývoj, pretože ak sa významné objemy finančných prostriedkov, ktoré je Grécko oprávnené prijať prostredníctvom Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, využijú efektívnym a náležitým spôsobom, v nadchádzajúcich rokoch môžu podporiť rast, tvorbu pracovných miest a súbežnú zelenú a digitálnu transformáciu. V rámci Mechanizmu EÚ na podporu obnovy a odolnosti sa Grécku v období rokov 2021 – 2026 sprístupní 30,5 miliardy EUR, z čoho 17,8 miliardy EUR prostredníctvom grantov. Očakáva sa, že reformy a investície, ktoré budú tvoriť súčasť plánu, nadviažu na minulé a prebiehajúce reformy a doplnia ich, a to v kontexte postupu sprísneného dohľadu. Spolu s dodatočným finančným krytím vo výške 1,7 miliardy EUR v rámci nástroja React-EU a sumou 2,7 miliardy EUR, ktorá už bola vyplatená prostredníctvom európskeho nástroja dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE), ako aj akoukoľvek prípadnou ďalšou sumou ([5]) tieto značné finančné zdroje pomôžu zmierniť hospodársky a sociálny vplyv pandémie a poskytnú potrebnú podporu pre udržateľné a inkluzívne oživenie.

Celkovo sa v tejto správe dospelo k záveru, že Grécko dosiahlo značný pokrok pri plnení niekoľkých reformných záväzkov, no zároveň sa konštatuje aj to, že tempo reforiem sa spomalilo, pričom sa uznávajú náročné okolnosti spôsobené pandémiou. Európske inštitúcie vítajú pokračujúce úzke a konštruktívne zapojenie orgánov a dohodu o niekoľkých revidovaných harmonogramoch kritických reforiem. Orgány sa vyzývajú, aby pokračovali v mobilizácii zdrojov s cieľom podniknúť všetky kroky potrebné na splnenie osobitných, doposiaľ nerealizovaných záväzkov včas pred vypracovaním desiatej správy o sprísnenom dohľade, ktorá má vyjsť v máji a v rámci ktorej sa predpokladá vyplatenie ďalšieho súboru politicky podmienených dlhových opatrení.

MAKROEKONOMICKÝ VÝVOJ

Pandémia koronavírusu naďalej výrazne negatívne vplýva na grécke hospodárstvo. Po poklese o –14,1 % v predchádzajúcom období hospodárstvo v treťom štvrťroku 2020 v medzištvrťročnom porovnaní vzrástlo o 2,3 %. Oživenie v treťom štvrťroku bolo výrazne menej dynamické než rozsiahle oživenie zaznamenané v eurozóne, a to najmä z dôvodu prudkého poklesu pridanej hodnoty v sektore cestovného ruchu. Hnacou silou rastu bola súkromná spotreba, pričom vývoz tovaru vykazoval určitú odolnosť. Nezamestnanosť naďalej klesala, pričom v treťom štvrťroku 2020 dosiahla 16,2 %, čo naznačuje, že zavedené podporné opatrenia sú úspešné pri ochrane pracovných miest. Zároveň možno konštatovať, že zamestnanosť sa v porovnaní so situáciou spred roka znížila, a to najmä v dôsledku nižšieho počtu zamestnancov v odvetví cestovného ruchu. Znížila sa aj nezamestnanosť mladých ľudí, ale aj v treťom štvrťroku je naďalej veľmi vysoká na úrovni 34,2 %.

V nadväznosti na sprísnenie opatrení na zamedzenie šírenia nákazy koncom roka 2020 sa očakáva, že oživenie hospodárstva zostane v prvej polovici tohto roka nevýrazné. Opatrenia na zamedzenie šírenia nákazy ohlásené v novembri 2020 zostávajú v platnosti, čo

([5]) Rada už schválila finančnú podporu pre 18 členských štátov v celkovej výške 90,3 miliardy EUR. Členské štáty môžu stále predkladať žiadosti o finančnú podporu v rámci nástroja dočasnej podpory na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (SURE), ktorý má celkovú kapacitu až 100 miliárd EUR.

znamená prísne obmedzenia pre sektor služieb, zatiaľ čo priemyselná výroba s obmedzenými narušeniami pokračuje, hoci čelí narušeniu dodávateľských reťazcov a obmedzenému dopytu. Očakáva sa, že tieto opatrenia nevyhnutné na záchranu životov ešte viac spomalia oživovanie hospodárstva. V prognóze Komisie zo zimy 2021, ktorá bola vypracovaná pred nedávnym regionálnym sprísňovaním opatrení na zamedzenie šírenia nákazy, sa očakáva, že rast reálneho HDP dosiahne 3,5 % v roku 2021 a 5 % v roku 2022, a to najmä v dôsledku domáceho dopytu. V prognóze sa predpokladá, že očkovaním sa postupne podarí chrániť najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva do polovice roka 2021, čím sa v druhom štvrťroku umožní trvalé, aj keď len postupné uvoľňovanie opatrení na zamedzenie šírenia nákazy. Zároveň sa predpokladá, že k rastu pozitívne prispeje aj vonkajší sektor, hoci menšou mierou, než sa pôvodne očakávalo, keďže úplné oživenie cestovného ruchu môže trvať dlhšie. **V** prognóze sa predpokladá, že fiškálna politika v roku 2021 bude naďalej podporovať hospodárstvo prostredníctvom cielených intervencií zameraných na podniky a domácnosti. Očakáva sa, že utlmenie hospodárstva bude mať vplyv na rast cien, ktorý by mal podľa očakávaní zostať mierne záporný aj v roku 2021, s následným oživením v roku 2022.

Neistota súvisiaca s výhľadom zostáva vysoká. Prognózy sú predmetom značnej neistoty, ktorá prevažne súvisí s vývojom pandémie a úspechom očkovacej kampane. Pokrok v boji proti pandémii, a to tak na domácej, ako aj medzinárodnej úrovni, má kritický význam aj pre oživenie odvetvia cestovného ruchu. Neistota sa týka aj rýchlosti oživenia súkromného sektora po skončení podporných opatrení, ktoré bude treba starostlivo navrhnúť tak, aby sa zabránilo kaskádovému efektu, čo by mohlo viesť k ťažkostiam podnikov vrátane bankrotov. Nedostatky v štruktúre súvahy gréckeho podnikového sektora zvyšujú riziká spomalenia hospodárskej obnovy. Geopolitické napätie v regióne a pretrvávajúca migračná kríza len zvyšujú neistotu, ktorou je zahalená makroekonomická perspektíva. Na druhej strane prognóza Komisie nezahŕňa hospodársky vplyv plánu podpory obnovy a odolnosti Grécka, ktorého vykonávanie by malo rast výrazne podporiť.

FIŠKÁLNY VÝVOJ

Fiškálna politika zostane v roku 2021 akomodačná, keďže orgány budú naďalej poskytovať cielenú podporu domácnostiam a podnikom postihnutým krízou. V reakcii na nepriaznivý vývoj pandémie sa vláda začiatkom novembra 2020 rozhodla sprísniť opatrenia na zamedzenie šírenia nákazy a nedávno dokonca zatvoriť školy a maloobchodné podniky a zaviesť obmedzenia osobnej mobility v určitých regiónoch vrátane Atén, pričom oznámila predĺženie už zavedených fiškálnych opatrení. Zvýšil sa celkový objem „vratných preddavkov“ (verejná podpora pre spoločnosti postihnuté pandémiou, distribuovaná formou pôžičiek s komponentom podmienečnej dotácie), boli predĺžené pravidelné a dlhodobé dávky v nezamestnanosti a predĺžila sa dočasná hospodárska podpora pre osoby s pozastavenou zárobkovou činnosťou. Keďže sa ukázalo, že trvanie opatrení na zamedzenie šírenia nákazy bude dlhšie, než sa pôvodne plánovalo, vláda zároveň oznámila niekoľko nových opatrení na podporu domácností i postihnutých podnikov. Patrí medzi ne nová záručná schéma a nový program úverových dotácií, ktoré sú prispôsobené na pomoc malým a stredným podnikom, najmä veľmi malých podnikov a mikropodnikov. Dotknuté spoločnosti budú mať okrem toho nárok na kompenzáciu svojich fixných nákladov vo forme dobropisu na daň a príspevky na sociálne zabezpečenie. Politická reakcia Grécka bola od prepuknutia pandémie koronavírusu rýchla a očakáva sa, že uvedené opatrenia dosiahnu v roku 2020 celkovú úroveň približne 9,4 % HDP a v roku 2021 približne 6,5 % HDP. Podľa prognózy Komisie z jesene 2020 je rozsah podporných opatrení (ako percentuálny podiel HDP), ktoré grécka vláda prijala na

zmiernenie sociálno-ekonomického vplyvu pandémie koronavírusu, celkovo mierne nad priemerom Európskej únie.

V rozpočte na rok 2021, ktorý bol schválený začiatkom decembra 2020, sa očakáva, že deficit monitorovaný v rámci sprísneného dohľadu dosiahne v roku 2021 úroveň 3,9 % HDP. V prognóze Komisie z jesene 2020 sa očakával deficit vo výške 3,4 % HDP ([6]). Úplná aktualizácia fiškálnej prognózy sa pripraví na jar v kontexte posudzovania programu stability na rok 2021. Treba pripomenúť, že všeobecná úniková doložka zostane aktívna aj v roku 2021. Táto doložka umožňuje dočasne sa odchýliť od požiadaviek na rozpočet vrátane gréckych fiškálnych cieľov monitorovaných v rámci sprísneného dohľadu pod podmienkou, že to zo strednodobého hľadiska neohrozí fiškálnu udržateľnosť. Rada Grécku odporučila ([7]), aby – ak to hospodárske podmienky umožňujú – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní miery investícií. V rozpočte na rok 2021 sa očakáva, že dlh verejnej správy dosiahne v roku 2020 úroveň 209 % a v roku 2021 klesne na približne 200 %, čo je vo všeobecnosti v súlade s jesennou prognózou Komisie.

Prognózy v oblasti verejných financií sú vystavené značným rizikám. Neistota týkajúca sa vývoja pandémie zostáva veľká, čo sa premieta do značných fiškálnych rizík, keďže ďalšie predlžovanie opatrení na zamedzenie šírenia nákazy a súvisiaca fiškálna podpora, ktorá by mala byť cielená aj dočasná, by mohli viesť k ďalšiemu zvyšovaniu fiškálnych nákladov. Pravdepodobnosť čerpania štátnych záruk sa bude s predlžovaním trvania krízy zvyšovať. Okrem pandémie sú z fiškálneho hľadiska rizikom aj rozhodnutia o retroaktívnych dôchodkoch a súdne spory vedené proti verejnej realitnej spoločnosti (ETAD). Pozitívom je, že Grécko bude mať podľa očakávaní veľký prospech z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, a to prostredníctvom rozsiahlej finančnej podpory reforiem a investícií podporujúcich rast, čo by hospodárstvu poskytlo významnú podporu a posilnilo potenciálny rast, čo môže uľahčiť dosahovanie obozretných fiškálnych pozícií.

FINANCOVANIE ŠTÁTU

Podmienky financovania zostávajú priaznivé a vláda má naďalej veľkú hotovostnú rezervu. Rizikové prirážky k štátnym dlhopisom sa ďalej znižovali a od polovice novembra 2020 sa na päťročné obdobie pohybujú na úrovni okolo 70 bázických bodov. Ich volatilita bola takisto utlmená. Priaznivé podmienky financovania podporuje aj akomodačné nastavenie menovej politiky Európskej centrálnej banky vrátane jej núdzového pandemického programu nákupu aktív. Strednodobé a dlhodobé splácanie dlhu a úrokové platby budú v roku 2021 mierne a budú predstavovať približne 10 miliárd EUR. Grécko plánuje prostredníctvom nových emisií dlhopisov získať 8 – 12 miliárd EUR, čo je porovnateľné so sumou získanou v roku 2020. Hotovostné rezervy verejnej správy na konci roka 2020 predstavovali približne 31 miliárd EUR, čo by postačovalo na pokrytie strednodobých a dlhodobých splátok dlhu

([6]) V prognóze Komisie z jesene 2020 sa nezohľadnil ani hospodársky vplyv druhého sprísnenia opatrení na zamedzenie šírenia nákazy, ktoré sa začalo v novembri 2020, ani predĺženie fiškálnych opatrení v reakcii na druhú vlnu či ich hospodársky vplyv, ani nedávne zatvorenie škôl a maloobchodných podnikov a obmedzenia osobnej mobility v určitých regiónoch vrátane Atén. Zatiaľ čo rozpočet zahŕňa predpokladaný makroekonomický vplyv investícií v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, Komisia zároveň posúdi takýto vplyv až v nadchádzajúcich mesiacoch, keď sa plány predložia v dostatočne podrobne forme.

([7]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Grécka na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Grécka na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 46).

a úrokových platieb verejnej správy počas nasledujúcich dvoch rokoch ([8]). Od začiatku roka získala Helénska republika prostredníctvom emisie desaťročného štátneho dlhopisu v januári 2021 sumu 3,5 miliardy EUR. Dosiahnutý výnos bol 0,81 %, čo je pre túto splatnosť historicky najnižšia úroveň. Ďalšie 2 miliardy EUR sa získali prostredníctvom súkromného umiestnenia dlhu. Orgány plánujú čiastočne splatiť úvery od Medzinárodného menového fondu, čo je vítaný krok, ktorý pomáha znížiť devízové riziko a vysiela trhom ten správny signál.

V rámci dokumentu Monitor udržateľnosti dlhovej služby na rok 2020 bola predstavená analýza udržateľnosti dlhovej služby všetkých členských štátov na základe prognózy z jesene 2020 ([9]). Základný scenár tejto analýzy je rovnaký ako scenár uverejnený v ôsmej správe o sprísnenom dohľade. Aktualizovaná analýza udržateľnosti dlhovej služby sa predloží v ďalšej správe o sprísnenom dohľade.

VÝVOJ VO FINANČNOM SEKTORE

Ziskovosť bánk pravdepodobne naďalej zostane pod tlakom, keďže priaznivé podmienky likvidity a významné jednorazové príjmy obchodného portfólia len čiastočne kompenzujú zvýšené potreby v oblasti tvorby rezerv. Banky udržiavali dostatočné hotovostné rezervy a nízke náklady na financovanie v dôsledku neustáleho stúpajúceho trendu v oblasti vkladov, ktorému sekundujú akomodačné podmienky menovej politiky. Okrem toho profitovali z mimoriadnych ziskov z obchodovania s ich portfóliom štátnych dlhopisov. Prednostná tvorba rezerv s cieľom zohľadniť očakávaný vplyv pandémie však, okrem iných faktorov, viedla k tomu, že bankový systém ako celok zaznamenal v prvých deviatich mesiacoch roka 2020 po zdanení stratu. Vyhliadky na dosiahnutie zisku budú aj naďalej nepriaznivé, čím sa obmedzí kapacita na tvorbu interného kapitálu. Sekuritizácie nesplácaných úverov budú mať pozitívny vplyv na náklady bánk spojené s rizikom, čím sa v súvahách bánk uvoľní priestor pre nové úvery, no zároveň to spôsobí počiatočnú jednorazovú kapitálovú stratu a opakované straty čistých úrokových príjmov. Uplynutie platnosti moratórií môže zároveň viesť k ďalšiemu znižovaniu hodnoty aktív v dôsledku zhoršenia ich kvality.

Objem nesplácaných úverov naďalej klesal, najmä vďaka systému Hercules a dočasnému vplyvu moratórií. Nesplácané úvery ku koncu septembra 2020 predstavovali 58,7 miliardy EUR, čo v porovnaní s decembrom 2019 predstavuje pokles o 9,8 miliardy EUR, no len o 1 miliardu EUR v porovnaní s predchádzajúcim štvrťrokom. V dôsledku toho sa podiel nesplácaných úverov znížil na 35,8 %, čo je stále najvyššie číslo v eurozóne. Priebežné zlepšovanie v roku 2020 – a to aj napriek pandémii a výslednému poklesu počtu vyliečených úverov – je spôsobené najmä predajom nesplácaných úverov vo výške 6,8 miliardy EUR a obmedzeným prílevom nových nedobytných úverov (medziročný pokles o 58 % za deväť mesiacov) vďaka zavedeným moratóriám. K novembru 2020 predstavovali úvery v rámci moratórií 20,8 miliardy EUR, t. j. viac než 12 % úverového portfólia, pričom tieto boli približne rovnomerne rozdelené medzi podniky a domácnosti. Znižovanie pákového efektu nesplácaných úverov zo strany bánk viedlo aj k posilňovaniu úlohy nebankových

([8]) Zostatok na účte hotovostnej rezervy zostal na úrovni 15,7 miliardy EUR. Účet hotovostnej rezervy bol vytvorený aj prostredníctvom úhrad v rámci programu Európskeho mechanizmu pre stabilitu a je určený na dlhovú službu. Grécko môže túto sumu použiť aj na iné účely, ako to schvália riadiace orgány Európskeho mechanizmu pre stabilitu.

([9]) Debt Sustainability Monitor (*Monitor udržateľnosti dlhovej služby*), European Economy Institutional Paper, No. 143, február 2021.

správcov, pričom ku koncu septembra 2020 spravovali úvery v objeme 33 miliárd EUR, čo predstavuje nárast o 40 % od konca roka 2019.

Rovnako ako v iných členských štátoch by uplynutie platnosti moratórií mohlo byť sprevádzané opätovným zhoršovaním kvality aktív v budúcnosti. Veľký objem úverov v rámci moratórií a nedostatočné výsledky bánk v oblasti reštrukturalizácie životaschopných úverov poukazujú na významné riziko ohrozenia kvality aktív, keďže platnosť väčšiny moratórií sa koncom roka 2020 skončila. To by mohlo viesť k novému znižovaniu hodnoty aktív, ak by doteraz vytvorené opravné položky plne nezodpovedali eventuálnemu vplyvu pandémie na úverové portfólio. Schéma dočasných dotácií na splátky zriadená orgánmi pre dlžníkov postihnutých koronavírusom s úvermi na hlavné bývanie („schéma Gefyra“) však zmierni toto riziko pre tento typ úverov, ktoré predstavujú veľkú časť portfólia retailových úverov. Dotácie v rámci schémy sa začali vyplácať. Orgány pracujú aj na podobnej schéme pre podnikateľské úvery. Schému bude potrebné starostlivo navrhnúť, a to vrátane primeraných záruk proti morálnemu hazardovaniu. Banky sa navyše budú snažiť zastaviť akúkoľvek migráciu úverov, na ktoré sa v súčasnosti uplatňuje moratórium, do kategórie zvýšeného úverového rizika, čo by znamenalo vyššie potreby tvorby opravných položiek, a to tak, že začnú ponúkať medziprodukty, čo umožní postupné obnovenie platobných zvyklostí. Presný spôsob zaobchádzania s takýmito produktmi a súvisiacimi kapitálovými nákladmi na tieto produkty zo strany orgánov dohľadu sa bude musieť prediskutovať so samotnými orgánmi dohľadu. Hlavnou hnacou silou znižovania objemu nesplácaných úverov v budúcnosti budú aj naďalej plánované sekuritizácie v rámci systému Hercules.

Podporné opatrenia, ktoré prijali orgány, ešte viac posilnili rast úverov pre podniky a uľahčili prístup k úverom aj pre menšie spoločnosti. Schéma podnikových záruk v rámci COVID-19 a schéma úrokových dotácií (TEPIX-II), ktoré prevádzkuje Helénska rozvojová banka, viedli v roku 2020 k vyplateniu 4,6 miliardy EUR podnikateľským subjektom a 2 miliárd EUR malým a stredným podnikom, čo k celkovým hrubým tokom úverov pre podnikateľské subjekty v priebehu roka prispelo hodnotou na úrovni približne 40 %. V dôsledku toho sa priemerné mesačné hrubé úverové toky ([10]) v prípade veľkých podnikov viac než zdvojnásobili, pričom sa podstatne zvýšili aj v prípade malých a stredných podnikov. Tento úverový rast využili firmy najmä na pokrytie svojich potrieb v oblasti prevádzkového kapitálu a na vybudovanie svojich rezerv likvidity. Pokiaľ ide o úverové náklady, hoci sa nominálne úrokové sadzby pre podnikateľské subjekty blížia k historickým minimám, od septembra 2020 rastú, a to najmä v prípade menších úverov, čo je odzrkadlením zvýšeného úverového rizika. Pokiaľ ide o rast úverov domácnostiam, zostáva v zápornom pásme a spájajú sa s ním stále vyššie a vyššie náklady.

Grécke orgány pripravujú zmenu právneho predpisu, ktorým sa riadi Helénsky fond finančnej stability. Táto zmena umožní, aby sa fond ako súkromný investor podieľal na budúcich zvýšeniach základného kapitálu bánk, v ktorých je akcionárom.

([10]) Úvery so stanovenou splatnosťou. Zdroj: Bank of Greece.